

Euroopa Ülemkogu

Brüssel, 17. oktoober 2024
(OR. en)

EUCO 25/24

CO EUR 20
CONCL 5

MÄRKUS

Saatja:	Nõukogu peasekretariaat
Saaja:	Delegatsioonid
Teema:	Euroopa Ülemkogu kohtumine (17. oktoober 2024) – Järeldused

Delegatsioonidele edastatakse järeldused, mis Euroopa Ülemkogu võttis vastu eespool nimetatud kohtumisel.

I. UKRAINA

1. Euroopa Ülemkogu pidas arvamuste vahetuse Ukraina presidendiga.
2. Euroopa Ülemkogu käsitles Venemaa Ukraina-vastast agressioonisõda kõigis selle mõõtmetes ning vaatas läbi edusammud seoses liidu igakülgse toetusega Ukrainale ja Ukraina rahvale ajal, mil Ukraina kasutab oma võõrandamatut õigust enesekaitsele.
3. Euroopa Ülemkogu kordab, et mõistab resoluutselt hukka Venemaa Ukraina-vastase agressioonisõja, mis on ilmne ÜRO põhikirja rikkumine, ning kinnitab taas oma jätkuvat toetust Ukraina sõltumatusle, suveräänsusele ja territoriaalsele terviklikkusele riigi rahvusvaheliselt tunnustatud piirides. Samuti kinnitab ülemkogu taas Euroopa Liidu vankumatut pühendumust jätkata Ukrainale ja Ukraina rahvale poliitilise, rahalise, majandusliku, humanitaar-, sõjalise ja diplomaatilise toetuse andmist nii kaua ja nii intensiivselt kui vaja. Venemaa ei tohi võitu saavutada.
4. Euroopa Ülemkogu kordab oma toetust kõikehõlmavale, õiglasele ja püsivale rahule, mis tugineb ÜRO põhikirja põhimõtetele ja rahvusvahelisele õigusele, kooskõlas Ukraina rahuvalemi peamiste põhimõtete ja eesmärkidega. Ukraina rahutippkohtumise järelmeetmena jätkavad Euroopa Liit ja liikmesriigid intensiivset ülemaailmset suhtlust, mille eesmärk on saavutada võimalikult laialdane rahvusvaheline toetus ja määrata kindlaks edasised sammud. Euroopa Ülemkogu rõhutab samuti, et ilma Ukrainata ei saa teha ühtegi Ukrainat käsitlevat algatust. Euroopa Liit jääb selle teema ja edasiste ühiste rahvusvaheliste jõupingutustega tihedalt seotuks. Euroopa Ülemkogu tervitab 9. oktoobril 2024 Dubrovnikus toimunud Ukraina ja Kagu-Euroopa tippkohtumist.

5. Euroopa Ülemkogu vaatas läbi Ukrainale sõjalise toetuse andmiseks tehtud töö. Ülemkogu kutsus nõukogu üles viima kiiresti lõpule töö Euroopa rahutagamisrahastu abimeetmetega, mis stimuleerivad veelgi sõjalise toetuse andmist Ukrainale. Euroopa Ülemkogu kutsus üles kiiresti tõhustama sõjalist toetust ja kiirendama selle tarneid, eelkõige õhutõrjesüsteemide, laskemoona ja juhitavate rakettide osas, mida on kiiresti vaja, et kaitsta Ukraina elanikkonda ja elutähtsat energiataristut, ning toonitab, kui oluline on suurendada toetust Ukraina kaitsetööstusele. Euroopa Ülemkogu tervitab samuti ELi sõjalise abi missiooni volituste pikendamisel tehtud edusamme, võtab teadmiseks missiooni strateegilise läbivaatamise osas käimas oleva töö ning kutsus nõukogu üles võtma kiiresti vastu ajakohastatud volitused.
6. Euroopa Ülemkogu rõhutab, kui oluline on täita G7 Apuulia tippkohtumisel võetud kohustus eraldada koos G7 partneritega aasta lõpuks ligikaudu 45 miljardit eurot (50 miljardit USA dollarit), et toetada Ukraina praeguseid ja tulevase sõjalisi, eelarve- ja ülesehitusvajadusi. Sellega seoses kutsus ülemkogu kõrget esindajat ja komisjoni üles tegema Ukrainaga kõigi nende komponentide osas koostööd. Venemaa varad peaksid kooskõlas ELi õigusaktidega jääma tõkestatuks seni, kuni Venemaa lõpetab oma agressioonisõja Ukraina vastu ja hüvitab Ukrainale selle sõjaga tekitatud kahju. Austades täielikult teatavate liikmesriikide julgeoleku- ja kaitsepoliitikat, tervitab Euroopa Ülemkogu kokkulepet Venemaa tõkestatud varadest saadud erakorraliste tulude kasutamise kohta, käsitledes samal ajal jätkuvalt kõiki asjakohaseid õiguslikke ja finantsaspekte. Ülemkogu seab eesmärgiks tagada õiglane jagamine ja solidaarsus G7 partnerite vahel ning selliste liikmesriikidega, kelle puhul on finants- ja õiguslikud riskid eriti suured.
7. Sõjalist toetust antakse teatavate liikmesriikide julgeoleku- ja kaitsepoliitikat täielikult austades ning kõigi liikmesriikide julgeoleku- ja kaitsehuve arvesse võttes.

8. Euroopa Ülemkogu mõistab teravalt hukka Venemaa-poolsed pidevad pommirünnakud Ukraina elutähtsa energia- ja tsiviiltaristu vastu. Ülemkogu toetab kõiki nii avaliku kui ka erasektori jõupingutusi, mille eesmärk on kiiresti suurendada Ukraina energiajulgeolekut enne talve ja käsitleda Ukraina elanike kiireloomulisi humanitaar- ja elanikkonnakaitsevajadusi, muutes samal ajal Ukraina energiasüsteemi pikas perspektiivis vastupidavamaks. Euroopa Ülemkogu rõhutab, et igasugune tegevus, mis seab ohtu tuumarajatiste ohutuse ja julgeoleku, on vastuvõetamatu, ning tervitab Rahvusvahelise Aatomienergiaagentuuri jõupingutusi olukorra jälgimisel ning tuumaohutuse ja -julgeoleku säilitamisel. Sellega seoses kutsub ülemkogu üles integreerima Ukraina energiasüsteemi veelgi enam liidu energiavõrku ning astuma sellega seoses konkreetseid samme. Euroopa Ülemkogu tunnistab naabruses asuvate liikmesriikide olulist rolli.
9. Euroopa Ülemkogu mõistab hukka sadamataristu hävitamise ja kaubalaevade ründamise. Ülemkogu on vastu toidu relvana kasutamisele, mis kahjustab ülemaailmset toiduga kindlustatust, mõjutades haavatavaid isikuid ja kõige enam abi vajavaid piirkondi.
10. Euroopa Ülemkogu peab äärmiselt murettekitavaks teateid Ukraina sõjavangide hukkamisest Vene vägede poolt. Ülemkogu rõhutab, et rahvusvahelist humanitaarõigust tuleb alati austada, sealhulgas sõjavangide kohtlemise küsimuses. Mitte ükski kuritegu ei saa jääda karistuseeta.
11. Euroopa Liit on jätkuvalt valmis veelgi piirama Venemaa sõjapidamisvõimet, sealhulgas täiendavate sanktsioonide abil ning, nagu on nõutud ja on kooskõlas 2024. aasta aprilli Euroopa Ülemkogu järeldustega, Venemaa ja Valgevene toodetele kehtestatavate imporditariifide abil. Euroopa Ülemkogu kordab taas oma üleskutset tagada täielik ja tulemuslik sanktsioonide täitmine ning võtta täiendavaid meetmeid, et võidelda nendest kõrvalehoidmise vastu, sealhulgas kolmandate riikide kaudu toimuva kõrvalehoidmise vastu.

12. Euroopa Ülemkogu mõistab teravalt hukka kolmandate riikide jätkuva toetuse Venemaa agressioonisõjale ning kutsub neid riike tungivalt üles igasuguse abi andmise lõpetama. Peale otsese sõjalise toetuse puudutab see ka kahesuguse kasutusega kaupade ja tundlike kaupade tarnimist, mis hoiavad alal Venemaa sõjalis-tööstuslikku baasi. Euroopa Liit on sellele Euroopa ja ülemaailmset julgeolekut ähvardavale ohule rahvusvaheliste partneritega kooskõlastatult ja kiiresti reageerinud, sealhulgas Iraani suhtes kehtestatud uute ja oluliste piiravate meetmete paketiga, mis hõlmab Iraani ballistiliste rakettide ja drooniprogrammidega seotud isikute ja üksuste loetellu kandmist.
13. Euroopa Liit võtab jätkuvalt väga tõsiselt kohustust toetada rahvusvaheliste partneritega koordineerides Ukraina taastamist, taastumist ja ülesehitamist. Järgmise Ukraina taastamise konverentsi korraldab 2025. aasta juulis Itaalia.
14. Euroopa Liit jätkab tihedat koostööd Ukrainaga ja toetab jätkuvalt riigi reformipüüdlusi Euroopa suunas liikumisel.
15. Euroopa Liit võtab jätkuvalt tõsiselt oma kohustust toetada sõja eest põgenenud isikuid nii Ukrainas kui ka Euroopa Liidus, sealhulgas piisava ja paindliku finantsabi andmise kaudu liikmesriikidele, kes kannavad põgenike meditsiini-, haridus- ja elamiskulude puhul kõige suuremat koormust.

II. LÄHIS-IDA

16. Euroopa Ülemkogu on sügavalt mures Lähis-Idas toimunud järsu sõjalise eskalatsiooni pärast ja ohu pärast, mida see kujutab endast kogu piirkonnale. Ülemkogu kutsub kõiki osapooli üles ilmutama ülimat vaoshoitust, lõpetama viivitamata igasuguse vaenutegevuse ning järgima täielikult rahvusvahelist õigust, sealhulgas rahvusvahelist humanitaarõigust. Euroopa Liit on täielikult pühendunud sellele, et aidata kaasa olukorra leevendamisele ja pingete vähendamisele.

17. Euroopa Liit on jätkuvalt pühendunud vajaduspõhise abi andmisele Lähis-Ida elanikele, pöörates erilist tähelepanu kõige haavatavamatele ja suurendades kasvavaid vajadusi arvesse võttes oma humanitaartegevust.
18. Euroopa Ülemkogu mõistab kõige karmimalt hukka 1. oktoobril 2024 Iraani poolt Iisraeli vastu toime pandud rünnakud ning Iraani tõsiselt destabiliseeriva tegevuse kogu Lähis-Idas terroristlike ja relvastatud rühmituste, sealhulgas huuthide, Hezbollahi ja Hamasi kaudu, mis kujutab endast tõsist ohtu piirkondlikule stabiilsusele. Ülemkogu kordab, et Iisraelil on õigus ennast kaitsta ning et Euroopa Liit toetab Iisraeli julgeolekut ja piirkonna stabiilsust. Kõik osapooled peavad järgima rahvusvahelist humanitaarõigust ning see ohtlik rünnakute ja vasturünnakute tsükel peab lõppema.
19. Euroopa Ülemkogu väljendab sügavat muret seoses sõjalise eskalatsiooniga Liibanonis ning peab taunitavaks tsiviilohvrite vastuvõetamatut hulka, vägivalla eskaleerumisest tingitud sundrännet ja sõjalise jõu pidevat kasutamist. Ülemkogu tuletab meelde vajadust tagada, et tsiviilisikud on alati kaitstud, et tsiviiltaristut ei rünnata ja et järgitakse rahvusvahelist õigust. Hezbollahi raketirünnakud peavad lõppema. Liibanoni suveräänsust ja territoriaalset terviklikkust tuleb austada. Euroopa Ülemkogu kutsub üles kehtestama viivitamatult relvarahu taandumisjoonel ning rakendama täielikult ja sümmeetriliselt ÜRO Julgeolekunõukogu resolutsiooni 1701. Samuti kutsub ülemkogu kõiki partnereid üles reageerima Liibanonis süvenevale humanitaarkriisile. Euroopa Liit jätkab toetuse pakkumist mõjutatud inimestele, sealhulgas pagulastele, riigisisestele põgenikele ja vastuvõtvatele kogukondadele. Euroopa Ülemkogu kinnitab taas vajadust saavutada ÜRO Pagulaste Ülemvoliniku Ameti määratletud tingimused Süüria pagulaste turvaliseks, vabatahtlikuks ja väärikaks tagasipöördumiseks. Ülemkogu kordab liidu tugevat toetust Liibanoni riigi institutsioonidele, sealhulgas Liibanoni relvajõududele. Sellele jõupingutusele aitab kaasa 24. oktoobril 2024 Pariisis toimuv rahvusvaheline konverents Liibanoni rahva ja suveräänsuse toetuseks. Euroopa Ülemkogu kutsub kõiki Liibanoni partnereid üles aitama kaasa Liibanoni relvajõudude tugevdamisele ning kinnitab taas, et liit on valmis hõlbustama selliste jõupingutuste rahvusvahelist koordineerimist vastavalt vajadusele.

20. Euroopa Ülemkogu mõistab hukka rünnakud Liibanonis asuvate ÜRO ajutiste vägede (UNIFIL) vastu, mille tagajärjel sai haavata mitu rahuvalvajast. Sellised rünnakud kujutavad endast rahvusvahelise õiguse rasket rikkumist, on täiesti vastuvõetamatud ja peavad viivitamata lõppema. Euroopa Ülemkogu tuletab meelde, et kõik osapooled on kohustatud võtma vajalikke meetmeid, et tagada ÜRO töötajate ja vara ohutus ja julgeolek ning austada ÜRO ruumide puutumatust igal ajal. Euroopa Ülemkogu toetab UNIFILi olulist stabiliseerivat rolli Lõuna-Liibanonis ning kutsub kõiki osapooli üles UNIFILi tähtsat missiooni kaitsma ja toetama. Euroopa Ülemkogu kutsub kõiki osapooli tungivalt üles täitma täielikult oma kohustust tagada igal ajal UNIFILi töötajate ohutus ja julgeolek ning võimaldama UNIFILil jätkata oma volituste täitmist.
21. Hamasi poolt 7. oktoobril 2023 Israeli vastu toime pandud jõhkrate terrorirünnakute traagilise aastapäeva järel mõistab Euroopa Ülemkogu sellised põhjendamatud tahtliku vägivalda aktid taas kõige karmimalt hukka ning avaldab toetust ohvrite perekondadele ja Hamasi võetud pantvangidele.
22. Euroopa Ülemkogu kordab oma üleskutset kehtestada kooskõlas ÜRO Julgeolekunõukogu resolutsiooniga 2735 Gazas viivitamata relvarahu, vabastada tingimusteta kõik pantvangid, parandada kiiresti humanitaarabi kättesaadavust ning tagada selle katkematu ja piisav jagamine kogu Gazas ning teha püsiv lõpp vaenutegevusele. Sel eesmärgil toetab ülemkogu Egiptuse, Katari ja Ameerika Ühendriikide vahenduspüüdlusi. Samuti tunnustab ülemkogu Jordaania keskset rolli kriisi leevendamisel ning rõhutab Jordaania ja Egiptuse ja nende piiride stabiilsuse ja julgeoleku tähtsust. Euroopa Ülemkogu peab taunitavaks, kui vastuvõetamatult palju on Gazas ja Jordani Läänekaldal tsiviilohvreid, eelkõige nais- ja lapsohvreid, ning et nälgivaid inimesi on katastroofiliselt palju ja esineb vahetu näljahädaoht, mis on tingitud abi ebapiisavast sisenemisest Gazasse. Samuti tuletab ülemkogu meelde Rahvusvahelise Kohtu määruste täieliku rakendamise vajadust.

23. Euroopa Ülemkogu tuletab meelde oma 2024. aasta juuni järeldusi ja mõistab teravalt hukka selle, et olukord Jordani Läänekaldal, sealhulgas Ida-Jeruusalemmas, on asunike kasvanud vägivalla, ebaseaduslike asunduste laiendamise ja Iisraeli sõjalise operatsiooni tulemusel veelgi eskaleerunud. Ülemkogu kutsub nõukogu üles jätkama tööd edasiste piiravate meetmetega äärmuslastest asunike ning neid toetavate üksuste ja organisatsioonide vastu.
24. Euroopa Ülemkogu kordab, et Euroopa Liit toetab vankumatult õiglast, kõikehõlmavat ja püsivat rahu, mille aluseks on kahe riigi kooseksisteerimisel põhinev lahendus, ning et liit toetab Palestiina omavalitsust, selleks et aidata teda kõige pakilisemate vajaduste rahuldamisel ja toetada tema reformikava. Euroopa Liit toetab aktiivselt rahvusvahelisi partnereid ja teeb nendega aktiivset koostööd konkreetsete tagasivõetamatute sammude nimel kahe riigi kooseksisteerimisel põhineva lahenduse suunas, taaselustades sel eesmärgil poliitilise protsessi, sealhulgas rahvusvahelise rahukonverentsi korraldamise kaudu niipea kui võimalik. Euroopa Ülemkogu rõhutab, et kindel suund Palestiina riiklusele on selle poliitilise protsessi oluline osa.
25. Euroopa Ülemkogu kinnitab oma täielikku ja vankumatut toetust ÜRO peasekretärile. ÜRO peasekretäri ei tohiks mitte kusagil kuulutada *persona non grata*'ks. Euroopa Ülemkogu rõhutab seda, kui suur on ÜRO ja selle asutuste, eelkõige UNRWA roll, kelle toetus tsiviilelanikkonnale nii Gazas kui piirkonnas laiemalt on väga oluline. UNRWA tegevuskava jätkuv rakendamine on keskse tähtsusega. Euroopa Ülemkogu mõistab hukka kõik katsed tühistada Iisraeli ja UNRWA vaheline 1967. aasta leping või püüda muul viisil takistada UNRWA võimet oma volitusi täita.
26. Euroopa Ülemkogu arutas ka olukorda Punasel merel ning kutsub huuthisid üles viivitamata lõpetama kõik rünnakud ja võimaldama taastada meresõidu turvalisuse. Ülemkogu rõhutab operatsioonide EUNAVFOR ASPIDES ja EUNAVFOR ATALANTA olulist panust meresõidu turvalisuse ja meresõiduvabaduse edendamisse.

III. REEGLITEL PÕHINEVA RAHVUSVAHELISE KORRA TAGAMINE

27. Ajal, mil konfliktid ja pinged on teravnenud ning märgata on murettekitavat rahvusvahelise õiguse ignoreerimise suundumust, kinnitab Euroopa Ülemkogu veel kord oma vankumatut pühendumust tõhusale mitmepoolsusele ja reeglitel põhinevale rahvusvahelisele korrale, mille keskmes on ÜRO, toetades kindlalt ÜRO põhikirja ja selles sätestatud põhimõtteid, sealhulgas suveräänsuse ja territoriaalse terviklikkuse, poliitilise sõltumatuse ja enesemääramise põhimõtteid.
28. Euroopa Ülemkogu on jätkuvalt pühendunud karistamatuse lõpetamisele ning rahvusvahelise õiguse ja rahvusvahelise humanitaarõiguse rikkumise eest vastutusele võtmise tagamisele kogu maailmas ning tuletab meelde, kui oluline on toetada ja rakendada rahvusvaheliste kohtute otsuseid.
29. Euroopa Ülemkogu tervitab tulevikupakti vastuvõtmist, mille eesmärk on elavdada mitmepoolset süsteemi ja muuta ÜRO tulevikukindlaks.

IV. KONKURENTSIVÕIME

30. Tulenevalt oma 2024. aasta aprilli järeldustest ja kooskõlas strateegilise tegevuskavaga (2024–2029) kutsub Euroopa Ülemkogu üles tegema rohkem jõupingutusi selle nimel, et suurendada liidu konkurentsivõimet, tugevdada selle majanduslikku vastupanuvõimet ja taastuvust, kindlustada selle tööstuslik uuendamine ning realiseerida ühtse turu täielik potentsiaal, tagades võrdsed tingimused nii liidus kui ka üleilmselt. Ülemkogu rõhutab tõhusate meetmete võtmise kiireloomulisust.
31. Euroopa Ülemkogu kutsub kõiki ELi institutsioone, liikmesriike ja sidusrühmi üles tööga eelisjärjekorras jätkama, reageerimaks eelkõige väljakutsetele, mis on välja toodud Enrico Letta aruandes „Much more than a market“ („Palju enam kui turg“) ja Mario Draghi aruandes „The future of European competitiveness“ („Euroopa konkurentsivõime tulevik“).

32. Seda küsimust käsitletakse novembris Budapestis toimuval mitteametlikul kohtumisel ning Euroopa Ülemkogu jätkab korrapäraselt strateegiliste suuniste andmist, et tagada liidu ambitsioonika konkurentsivõime kokkuleppe rakendamine.
33. Euroopa Ülemkogu vahetas arvamusi nõukogus läbi vaadatud riigipõhiste koondsoovituste üle, mis võimaldab 2024. aasta Euroopa poolaasta lõpule viia.

V. RÄNNE

34. Euroopa Ülemkogu pidas põhjaliku strateegilise arutelu rände üle kõigis selle mõõtmes ja kõigil rändeteedel. Ülemkogu tuletab meelde, et rändeküsimus puudutab kogu Euroopat, seetõttu vajab see ka üleeuroopalist lahendust.
35. Euroopa Ülemkogu kutsub nõukogu, liikmesriike ja komisjoni üles tõhustama tööd 2023. aasta veebruaris visandatud, rännet käsitleva tervikliku lähenemisviisi kõigis tegevussuundades. Ülemkogu võtab teadmiseks Euroopa Komisjoni presidendi hiljutise kirja. Euroopa Ülemkogu rõhutab, kui tähtis on rakendada vastuvõetud ELi õigusakte ja kohaldada kehtivaid õigusakte, et praeguste väljakutsetega kõige paremini toime tulla.
36. Lisaks kutsub Euroopa Ülemkogu üles tegema päritolu- ja transiidiriikidega kõikehõlmavate vastastikku kasulike partnerluste kaudu tõhustatud koostööd, tegelemaks algpõhjustega ning võitlemaks inimkaubanduse ja inimeste ebaseadusliku üle piiri toimetamise vastu, et ennetada inimeste hukkumist ja ebaseaduslikku riigist lahkumist. Selle üks oluline element on, et naaberriigid viiksid oma viisapoliitika vastavusse ELi viisapoliitikaga. Riiklike pädevustega kooskõlas olevad turvalised ja seaduslikud rändevõimalused on seadusliku ja korrakohase rände võti.
37. Euroopa Ülemkogu kutsub üles võtma kõigil tasanditel otsustavaid meetmeid, et hõlbustada, suurendada ja kiirendada tagasisaatmist Euroopa Liidust, kasutades selleks kõiki asjakohaseid ELi poliitikameetmeid, õigusakte ja vahendeid, sealhulgas diplomaatia, areng, kaubandus ja viisad. Ülemkogu kutsub komisjoni üles esitama kiiremas korras uue seadusandliku ettepaneku.

38. Me ei saa lubada Venemaal ja Valgevenel, nagu ükskõik millisel muul riigil, kuritarvitada meie väärtusi, sealhulgas varjupaigaõigust, ega õõnestada meie demokraatiat. Euroopa Ülemkogu väljendab oma solidaarsust Poolaga ja liikmesriikidega, kes nende väljakutsetega silmitsi seisavad. Erakorralised olukorrad nõuavad vajalikke meetmeid. Euroopa Ülemkogu tuletab meelde oma kindlat otsust tagada tõhus kontroll liidu välispiiride üle kõigi olemasolevate vahendite abil, sealhulgas Euroopa Liidu toel, kooskõlas ELi ja rahvusvahelise õigusega. Ülemkogu kinnitab taas oma pühendumust võidelda rändajate poliitilistel eesmärkidel ärakasutamise vastu.
39. Samuti tuleks kaaluda uusi, ELi ja rahvusvahelisega õigusega kooskõlas olevaid viise ebaseadusliku rände ennetamiseks ja selle vastu võitlemiseks.
40. Euroopa Ülemkogu tuletab meelde Schengeni ala nõuetekohase toimimise tähtsust kooskõlas muudetud Schengeni piirieskirjadega.
41. Euroopa Ülemkogu pöördub selle küsimuse juurde tagasi.

VI. MOLDOVA VABARIIK

42. Euroopa Ülemkogu rõhutab, et Euroopa Liit toetab kindlalt Moldova Vabariiki ja selle riigi liikumist ühinemise suunas. Ülemkogu tunnustab Moldova Vabariigi ametivõimude järjekindlat pühendumust reformiprotsessile ja kutsub neid üles reforme jätkama ning tugevdama riigi vastupanuvõimet ja stabiilsust.
43. Euroopa Ülemkogu mõistab hukka Venemaa-poolsed pidevad välisriigist lähtuvad infomanipulatsioonid ja sekkumised, mille eesmärk on püüda õõnestada demokraatlikke valimisi ning Moldova rahva valikut jõuka, stabiilse ja rahumeelse Euroopa tuleviku poolt.
44. Euroopa Ülemkogu tervitab kolmanda sanktsioonide paketi vastuvõtmist nende suhtes, kes vastutavad tegevuse eest, mille eesmärk on destabiliseerida, kahjustada või ohustada Moldova Vabariigi suveräänsust ja sõltumatust. Euroopa Ülemkogu kinnitab taas oma vankumatut toetust Moldova Vabariigi suveräänsusele ja territoriaalsele terviklikkusele.

VII. GRUUSIA

45. Euroopa Ülemkogu kinnitab taas liidu valmidust Gruusia rahvast Euroopa teekonnaval toetada. Samal ajal kordab ülemkogu, et on tõsiselt mures Gruusia valitsuse võetud tegevussuuna pärast, mis on vastuolus Euroopa Liidu aluseks olevate väärtuste ja põhimõtetega.
46. Euroopa Ülemkogu tuletab meelde, et selline tegevussuund seab ohtu Gruusia liikumise Euroopa suunas ja *de facto* peatab ühinemisprotsessi. Ülemkogu kutsub Gruusiat üles võtma vastu demokraatlikke, ulatuslikke ja kestlikke reforme kooskõlas Euroopa integratsiooni aluspõhimõtetega. Euroopa Ülemkogu jätkab olukorra tähelepanelikku jälgimist.
47. Euroopa Ülemkogu eeldab, et eelseisvad parlamendivalimised on vabad ja õiglased, kooskõlas rahvusvaheliste standarditega ning et rahvusvahelistel ja riigisisestel valimisvaatlejatel on neile takistamatu juurdepääs. Euroopa Ülemkogu rõhutab vaba, sõltumatu ja pluralistliku meedia kaitsmise vajadust.
48. Euroopa Ülemkogu kinnitab taas Euroopa Liidu vankumatut toetust Gruusia suveräänsusele, sõltumatusele ja territoriaalsele terviklikkusele riigi rahvusvaheliselt tunnustatud piirides. Ülemkogu tõstab esile Euroopa Liidu jätkuvat pühendumust konfliktide rahumeelsele lahendamisele ning liidu mittetunnustamis- ja osalemispoliitikat.

VIII. VÄLISSUHTED

Sudaan

49. Euroopa Ülemkogu väljendab sügavat muret Sudaanis valitsevast konfliktist tingitud katastroofilise humanitaarolukorra pärast ning mõistab teravalt hukka tsiviilisikute valimatu ja sihitud ründamise, mis süvendab humanitaarkriisi. Kõik osapooled peavad täitma rahvusvahelisest õigusest tulenevaid kohustusi kaitsta tsiviilisikuid ja hõlbustada juurdepääsu humanitaarabile. Euroopa Ülemkogu kordab oma tungivat üleskutset konflikti kõikidele osapooltele püüelda vaenutegevuse viivitamatu lõpetamise poole, et jõuda konflikti püsiva lahendamiseni dialoogi kaudu. Euroopa Liit jätkab humanitaarabi andmist ja kutsub rahvusvahelist üldsust üles Sudaani ja naaberriikide hüvanguks korraldatud rahvusvahelisel humanitaarkonverentsil lubatud summad kiiresti välja maksma.

Venezuela

50. Euroopa Ülemkogu peab endiselt äärmiselt murettekitavaks Venezuelas valitsevat olukorda ja inimõiguste rikkumisi, millest teatati pärast 28. juulil 2024 toimunud presidendivalimisi. Ülemkogu kutsub Venezuela ametivõime tungivalt üles austama Venezuela rahva demokraatlikku tahet ning lõpetama opositsiooni ja kodanikuühiskonna vastu suunatud vägivalda, repressioonid ja ahistamise. Poliitvangid tuleb vabastada. Ainult täielikke ja sõltumatult kontrollitavaid tulemusi aktsepteeritakse ja tunnustatakse. Euroopa Liit jätkab koostööd piirkondlike partneritega, et toetada Venezuela rahvast nende demokraatlikes püüdlustes. Riigi poliitilise ummikseisu lahendamiseks ja demokraatlike institutsioonide rahumeelseks taastamiseks on liit valmis toetama konstruktiivset ja kaasavat üleminekut, millega kaasnevad tagatised mõlemale poolele. Euroopa Liit on valmis võtma kasutusele kõik oma käsutuses olevad vahendid, et toetada demokraatiat Venezuelas. Venezuela ametivõimud peavad lõpetama alusetud süüdistused ELi riikide vastu ning täielikult järgima diplomaatiliste ja konsulaarsuhete Viini konventsioone, andes Venezuelas kinni peetud Euroopa kodanikele täieliku ja takistamatu juurdepääsu konsulaarabile.

Maroko

51. Euroopa Ülemkogu võtab teadmiseks Euroopa Kohtu hiljutised otsused ELi ja Maroko 2019. aasta kokkulepete kohta. Euroopa Ülemkogu ja nõukogu jätkavad välispoliitika kindlaksmääramist kooskõlas aluslepingutega. Euroopa Ülemkogu kinnitab taas, et Euroopa Liit peab enda ja Maroko strateegilist partnerlust väga väärtuslikuks, ning kordab, et on vaja säilitada tihedad suhted Marokoga kõigis Maroko ja ELi partnerluse valdkondades ning jätkata nende suhete tugevdamist.

Haiti

52. Euroopa Ülemkogu on jätkuvalt äärmiselt mures olukorra pärast Haitis. Ülemkogu kutsub üles täielikult rakendama rahvusvahelist julgeoleku toetamise missiooni, et abistada Haiti riiklikku politseid jõuguvägivalla vastu võitlemisel ja aidata taastada õigusriik. Ühtlasi kutsub ülemkogu üles kehtestama uusi sihipäraseid sanktsioone vägivalla eest vastutavate isikute ja üksuste suhtes, et aidata taastada Haitis rahu, julgeolek, stabiilsus, demokraatia ja õigusriik.

IX. MUUD KÜSIMUSED

Hübriidohud

53. Euroopa Ülemkogu mõistab teravalt hukka Venemaa järjest intensiivsema hübriidtegevuse kampaania, mis on suunatud Euroopa Liidu, selle liikmesriikide ja partnerite vastu. Ülemkogu tervitab ELi piiravate meetmete vastuvõtmist seoses Venemaa destabiliseeriva tegevusega. Euroopa Liit ja liikmesriigid jätkavad oma vastupanuvõime tugevdamist ja ELi hübriidmeetmete kogumi täiel määral kasutamist, et Venemaa hübriidtegevust ennetada, ära hoida ja sellele reageerida.

Kõrged energiahinnad

54. Euroopa Ülemkogu arutas olukorda, mis tuleneb kõrgetest ja volatiilsetest elektrihindadest mõnes Euroopa osas, ning kutsub komisjoni üles pakkuma kiiresti välja meetmeid selle küsimusega tegelemiseks.

ÜRO konventsioonide osaliste konverentsid

55. Euroopa Ülemkogu tegi kokkuvõtte ettevalmistustest Aserbaidžaanis Bakuus toimuvaks ÜRO kliimamuutuste konverentsiks (COP29), Colombias Calis toimuvaks bioloogilise mitmekesisuse konventsiooni osaliste konverentsiks (COP16) ja Saudi Araabias Ar-Riyādis toimuvaks kõrbestumise tõkestamise konventsiooni osaliste konverentsiks (COP16) ning kutsub üles võtma ambitsioonikaid meetmeid, pidades silmas kliimamuutustest, elurikkuse vähenemisest, kõrbestumisest, maa degradeerumisest ja reostusest tingitud üha suuremaid kahjusid ja häireid. Euroopa Ülemkogu kordab, et ülemaailmse solidaarsuse väljendamiseks on liidul kohustus täita rahastamisesmärgid, ning kutsub kolmandaid riike üles samuti oma osa andma.

Võitlus diskrimineerimise kõigi vormide vastu

56. Euroopa Ülemkogu tervitab seda, et nõukogu kiitis heaks 15. oktoobri 2024. aasta avalduse juudi eluviisi edendamise ja antisemitismivastase võitluse kohta. Ülemkogu kordab, et on tõsiselt mures hiljutiste murettekitavate vahejuhtumite pärast, ning mõistab kõige karmimalt hukka diskrimineerimise kõik vormid, sealhulgas antisemitismi ja moslemivastase vaenu, sallimatuse, rassismi ja ksenofoobia.